

NÁROD, NÁRODNÍ IDENTITA A NACIONALISMUS

Anderson, B. (2003) Pomyslná společenství. In Hroch, M. (ed.) Pohledy na národ a nacionalismus. Čítanka textů. Sociologické nakladatelství, Praha, str. 239-269.

Autor rozebírá počátky vzniku nacionalismu. Původ je někde v 18. století, kdy došlo k rozmachu tiskařství. Je pravda, že díky dennímu tisku lidé poznávají svět, jiné společnosti a uvědomují si svou existenci, jaké místo zaujímají v celém světě. V podstatě z celého článku vyplývá uvědomělost jedince, jako důležitý předpoklad pro nacionalismus, vytvoření národa.

Národní identita je zde dobře vysvětlena, jakožto určitá náhražka za náboženství. Dokud plnilo náboženství svoji celospolečenskou úlohu, mohl se o její vliv opírat i panovník. Právě úpadek náboženství tak přispěl k chaosu tohoto světa a dal vzniknout nacionalistickým hnutím.

Anderson vyjádření národa jako pomyslného společenství mi připadá velmi trefné a výstižné. Přesto mě nepřestává udivovat do jaké míry právě toto imaginární pojetí formuje a utváří svět. Naše představa národa nám umožní vytvořit stát a dát mu nějaké základní statistické artefakty, pomocí nichž budeme moci jednotlivé státy porovnávat a na základě toho znovu si upevňovat svoji představu o národě.

Autor poměrně trefně hodnotí právě to, že vlastně většina lidí v jednom společenství se vůbec nezná a při tom tvoří jeden národ. Především mě zaujalo vysvětlení pomocí výseku románové zápletky.

Článek Benedicta Andersona byl napsaný v roce 1983, takže některé jeho komentáře k situaci v Evropě již nejsou aktuální. Autor nemohl samozřejmě vědět, jak se bude politická situace ve státech východní Evropy po rozpadu Sovětského svazu vyvíjet. Přesto s ním ale nemohu souhlasit, že přítomnost sovětských vojsk ve státech východní Evropy zamezuje ozbrojeným konfliktům mezi marxistickými režimy v této oblasti. Toto tvrzení by snad mohlo dokonce vyznít jako ospravedlnění sovětské okupace. Je sice pravda, že k ozbrojeným konfliktům došlo ve státech bývalé Jugoslávie, myslím si, že důvody těchto konfliktů byly zejména náboženské a ne nacionální. Navíc k těmto konfliktům došlo uvnitř jednoho režimu a ne mezi více režimy. Naopak bývalé Československo je důkazem toho, že vícenárodnostní stát se i bez přítomnosti cizích vojsk může rozdělit v poklidu. Důležitější je asi vůle obou národů rozejít se v klidu a dobré politické vedení.

V současné době je aktuální problém dalšího směřování Evropské unie – buď směřování ke stále hlubší integraci a omezování pravomocí jednotlivých států, které vyústí v jednu federaci, nebo EU jako společenství nezávislých (většinou) národních států. Podle mého názoru také tento článek hovoří pro tu druhou variantu – mezivládní Evropu, ve které bude základním kamenem stále svrchovaný stát.

Anderson popisuje národ jako politické společenství existující v představách lidí, a to jak ve smyslu jeho ohraničenosti, tak i jeho suverenity. V souvislosti s národem hovoří o tzv. pomyslném společenství, neboli společenství lidí, jež si uvědomují určitou pospolitost, náležitost ke skupině jedinců, které v životě neviděli ani o nich neslyšeli. Jsou součástí společenství, jež nedokážou sami popsat ani ohraničit. Toto vědomí zdědili od svých předků, živi jej, aby je mohli dále předávat svým dětem. Je naší vědomou součástí, jež jsme si nemohli vybrat, do níž jsme se prostě narodili. Národní identita není konstantní v čase, ale neustále se utváří, pro její studium je nutné zasadit ji do historického a geografického kontextu. Na příspěvku se mi líbí, jak autor vyzdvihuje roli tištěného jazyka v procesu formování národa, národního vědomí.

Autorovo pojetí nacionalismu se zdá být racionální a lze s ním souhlasit. Podle mého názoru je nacionalismus, jako pocit někam patřit, v lidech zakódován a v jednotlivých etapách vývoje společnosti se projevuje jen různým způsobem. Víra v Boha a pocit hrdosti a příslušnosti k panovníkovi vytvářely pro tehdejší lid určitou jistotu, která se transformovala do dnešního nacionalismu, a při novém uspořádání společnosti v budoucnu bude mít opět jinou podobu. Národ poskytuje jedinci pocit sounáležitosti. Je to však pouze jedna úroveň z několika. Můžeme cítit sounáležitost s městem, nebo místem ve kterém žijeme, se sociální skupinou, světadílem či dokonce planetou. Dle souvislostí může být jedna sounáležitost silnější než ostatní, či jich může jedinec pociťovat několik najednou. Vznik a existence státu je s nacionalismem silně propojena. Stát jako jednotka vytvořená převážně na základě národa nacionalismus pro svou legitimitu potřebuje

Zdá se mi, že srovnávání nacionalismu s marxismem či liberalismem není úplně na místě, tyto směry možná nejsou vzájemně porovnatelné. Nacionalismus se jeví spíše jako filosofická otázka, související s kulturou a historií, kdežto marxismus, stejně jako liberalismus, zabředává více do

ekonomiky a politiky. Zároveň mě zaujalo autorovo tvrzení, že nacionalismus je spjat s náboženstvím v souvislosti s představami o smrti a nesmrtelnosti. Domnívám se, že představy o smrti nemusí vždy souviset s náboženstvím. Smrt je fakt, pomníky hrdinům (na jejichž příkladě autor své přesvědčení uvádí) připomínají události z historie, jsou jistým symbolem, který má vyvolat pocit sounáležitosti. Ale ani z tohoto příkladu ani z celého článku nerozumím souvislosti moderního národa s náboženstvím. Tím spíše, že příslušnost k určitému národu nutně neznamená vyznávání stejného náboženství. Raději bych to nazvala kulturou než náboženstvím. Jak bylo psáno výše, autorovým cílem bylo vysvětlit či přiblížit pojem nacionalismu, ale v článku se k tomuto nedostal. Text obsahuje příliš mnoho detailů, které od tématu odbíhají, pozornost je směřována jinam.

Autor vidí nacionalismus jako další vývojový stupeň na cestě lidské společnosti k hledání sama sebe. Zatímco v minulosti nehrála národní identita téměř žádnou roli, ba bylo obtížné téměř nějaké národy striktně vymezit a hlavním spojícím činitelem bylo náboženství a prostředky jeho šíření, vývojem lidské společnosti, slábnoucím vlivem církve a náboženství a šířením literatury v národních jazycích se dostalo do popředí národní uvědomění. Autor národ vidí jako tzv. pomyslné společenství, jehož příslušníci se sice navzájem neznají ale dohromady je spojuje právě společné národní smýšlení. Lze se ptát, jestli na základě nacionalismu lze donekonečna drobit a budovat čím dál menší ale čistě národní státy, jak jsme v některých částech světa již zvyklí. Je prakticky možné tímto drobením udržet autonomii takových „státečků“? Je Česká republika státem národním? Jak je v článku zmíněno, definice pojmů národ či nacionalismus je poněkud problematická. S trochou nadsázky a s přihlédnutím k posledním censům v ČR, kde se občané mohli hlásit k národnosti moravské či slezské, neměli bychom se obávat nějakých nacionalistických (či separatistických) tendencí? Může nás alespoň uklidňovat, že všichni mluvíme stejným jazykem, i když někdy máme problémy si rozumět☺

Anderson's article shows up the way to nationalism, going from an approach to show how the shown up conflicts giving the importance of nationalism even in states with the same ideologies. In the end it is all about keeping territory of this imagined nation, keeping people together. These changes are surely that what happened, going away from old issues and coming to new ideas

Benedict Anderson je zcela jistě odborníkem na téma národu a nacionalismu, zřejmě právě proto je v článku příliš mnoho informací a slepých uliček, které mi jako laikovi nedávají smysl a často i logickou souvislost s tématem, proto zde nebudu popisovat můj názor na jeho pojetí „pomyslných společenství“ a raději se zaměřím na některé zajímavé postřehy týkající se především nacionalismu.

Pravdou je, že tihnu k tomu chápat „Nacionalismus s velkým N“ a klasifikovat jej jako nějakou ideologii, zřejmě i proto jsem měl s pochopením částí článku problémy. Z toho, co mě donutilo se na chvíli zamyslet bych vyzdvihl například zmínku o odmítnutí Sovětského svazu a Spojeného království mít ve svém pojmenování národnost stejně jako poznámka o přítomnosti Rudé armády na základnách ve východní Evropě.

Náš svet je plný nacionalizmu. Len tá veta, čo som práve napísal ho obsahuje, hoci v širšom zmysle slova. Náš svet je vymedzenie síce široké, ale nemusí znamenať len vymedzenie nás ľudí, obyvateľov planéty Zem, k iným potencionálnym obyvateľom vesmíru. Môže znamenať aj vymedzenie sveta jednej civilizácie voči druhej, následné vymedzenie národov uprostred jednej civilizácie. Povedomie v rámci širšieho spoločenstva vlastne vzniká v akomkoľvek spoločenstve, v ktorom už jeho členovia nie sú schopní poznať všetkých ostatných členov navzájom. A čo viac, anonymita sa v dnešnom stále viac urbanizovanom svete ďalej prehľbuje.

Myslím si, že povedomie o svojom spoločenstve tu bolo už aj pred vznikom národného štátu, avšak nebolo také silné ako náboženské povedomie príslušnosti medzi ovečky jedného Boha. Existencia rôznych antických štátov (kde mimoiné vládla demokracia) v období pred masívnym rozšírením svetových náboženstiev nám ukazuje, že došlo k akémusi znovuobnoveniu tohto zriadenia vo svojej podstate, aj keď v inej podobe.

Ak objav kníhtlače znamenal postupný rozpad predošlého modelu spoločnosti, tak objav ďalších masívnych médií, akými boli rádio a televízia, umožnili väčšej mase ľudí vymedzovať sa v globálnom merítke. Má však nacionalizmus šancu prežiť aj napriek deštruktívnej sile, ktorou pôsobí na ľudí? Na túto otázku neviem odpovedať. Myslím si však, že vymedzovanie človeka na „ja a tí druhí“ tu je odjakživa a preto ak by aj forma súčasného modelu spoločnosti vo svojom národnom pojatí skončí nastúpi nejaká iná, v rámci ktorej sa budeme znovu iba vymedzovať, len iným spôsobom.

Johnson, N. C. (2002) The Renaissance of Nationalism. In Johnston, R. J., Taylor, P. J., Watts, M. J. (eds.) Geographies of Global Change. Remapping the World. 2nd. ed. Blackwell, Oxford, str. 130-142.

Autor se zabývá charakteristikami utvářející národ, národní identitu. Nejdůležitější charakteristikou je podle mě jazyk obyvatel, který se asi nejvíce podílí na utváření národní identity. Častým předmětem sporů je vymezení a ustanovení národního území. Území není rozhodujícím článkem pro vznik národa např. romská identita nemá vlastní stát, ale je charakterizována jako národ, který se od ostatních odlišuje svým jazykem, tradicemi atd.

Je nepochybně pravda, že k povinnostem občana patří také láska k vlasti, protože vlast je společenství lidí, s nimiž je každý občan spojen společnými mravy a kulturními hodnotami, a protože je každý z nás své vlasti povinován vděčností za ochranu a podporu obecního blaha. Láska k vlasti však nesmí být zaměňována za omezený nacionalismus, který egoisticky myslí jen na výhody pro vlastní národ nebo ho přeceňuje a neuznává práva druhých národů, zatímco právě vlastenectví se současně vyznačuje duchem spravedlnosti vůči ostatním národům.

Během 20. století došlo k výraznému vyformování národů ve světě. To s sebou přineslo mnohé válečné konflikty a rozpory mezi jednotlivými státy. Toto pojetí národ = stát bylo jistě nevyhnutelnou součástí vývoje společnosti obzvláště díky tehdy upadajícím vládnoucím strukturám (monarchie). Za zajímavé a nepřilíš dobře vysvětlitelné v pojetí Johnson je existence a formování mnohonárodnostních států. Na základě čeho tyto státy fungují a proč u nich nevyvstává potřeba jednotlivých národů se samostatně formovat, může být zajímavým námětem k diskuzi.

Část analýz nacionalismu je věnována otázce pohlaví. Warner upozorňuje na to, že obrazová reprezentace národa je zpravidla vyjádřená ženskými alegorickými sochami (př. Socha

svobody). Ženské tělo je také používáno na ztělesnění systému jako je justice, rovnoprávnost a svoboda. V národních projevech jsou však muži aktivní činitelé a ženy jsou typickými pasivními diváky.

Každý člověk má potřebu se nějak způsobem identifikovat, někam patřit, být součástí nějakého celku. Proto je myšlenka národní identity, tedy možnost patřit k nějakému národu stále aktuální. Ovšem je důležité rozlišovat mezi přirozenou potřebou být členem nějakého národa a mezi násilným nacionalismem, který je spíše výrazem touhy po moci. Další otázkou je, jestli v dnešním globalizovaném světě může „národní identita“ vůbec existovat. Myslím, že globalizace má na identitu pozitivní i negativní vliv. Je pravda, že globalizace přispívá k určité globální homogenizaci, ale přináší i to, že se začíná klást větší důraz na jedinečnost místa a odlišnost od ostatních míst, tedy zároveň přispívá k posilování místní identity. Globalizace zkrátka představuje složitý a paradoxní jev, který na jednu stranu vede k uniformitě a homogenitě a na druhou stranu vyvolává procesy diferenciací.

Autor se v příspěvku snaží nacionalismus definovat prostřednictvím charakteristik, jež jej formují. Reaguje na jejich úlohu v procesu utváření národa a národní identity. Autor pracuje s Andersonovým pojmem pomyslná společenství. Zabývá se též v souvislosti s nacionalismem otázkou jazyka. Jeho důležitost však neprezentuje na výňatcích z historické literatury, jak to ve svém příspěvku učinil Anderson, ale na příkladech z reálného života. Zabývá se především otázkou jazyka elit, možností ovlivňovat jeho prostřednictvím politické dění v zemi. Neboť právě ti, co jsou u moci mají možnost podílet se na procesu utváření národní identity. Autor však v článku zcela opomíjí úlohu obyčejných lidí, zbytku společnosti, neboť nejen elity, ale i chudí utvářejí národ! Utváření národní identity je nikdy nekončícím procesem, při němž se ohlížíme do minulosti, abychom z ní vyňali osobnosti a události, vyzdvihly jejich hodnotu a použili je pro upevnění a podpoření národní identity v současnosti. Z toho je patrné, že v rámci procesu utváření národa a jeho identity lze zneužít historii, zkusit ji.

Autorovo pojetí zrodu a znovuzkříšení nacionalismu se jeví realisticky. Vznik nacionalismu není svévolným procesem, ale stojí za ním logická posloupnost historických procesů. Další jmenované faktory, jako je kodifikace jazyka, selektivní návrat k minulosti, k místům, či symbolika k jeho zrození přispěly a stále jsou prostředkem, které stát používá k jeho udržení. Stát nacionalismus ke své existenci potřebuje. Je pro něj důležité aby v něj lidé věřili a byli mu oddáni, stejně jako je víra a oddanost důležitá pro existenci kteréhokoliv náboženství. Lze tedy říct, že nacionalismus klasickému náboženství konkuruje? Některé rysy mají až příliš podobné – víra, oddanost, oba v extrémních formách dokáží být ničivou zbraní, ve zdravé míře jsou oba směry prospěšné.

V době sebeurčení národů jako jednotek je nacionalismus na rozkvětu. Jsou ale národy věčné? Před vznikem národní identity se lidé řadili za identitu jinou, odpovídající své době a uspořádání společnosti. Troufám si tvrdit, že jednou bude i národ vyměněn za zcela jiné uspořádání a i s nacionalismem vymizí. Myslím, že nově se utvářející uspořádání, lze pozorovat třeba v případě Evropské unie. Pokud tato vize bude úspěšně dotazena do konce, budou se lidé po Evropě pohybovat dle vlastní volby, většina politických systémů bude sladěna a lidé se možná začnou cítit více Evropany než příslušníky některého národa. U prvních generací se to ještě neprojeví, ale u dalších, které se již v „cizině“ narodí bude určitě silná vazba k místu kde vyrůstají, ale nebudou se již identifikovat s národem svých prapředků, a předpokládám, že právě ani s tím aktuálním, protože v propojené Evropě je kladen větší důraz na regiony a EU jako jejich sjednocení. Stát možná přetrvá, ale pouze jako administrativní aparát. K tomuto vývoji pomalu směřuje i sblížení národních jazyků skrze nová pojmenování, která do nich pronikají zejména z angličtiny. Ochrana národního bohatství je nahrazována rozprodáváním majetku silným zahraničním vlastníkům, odsuny „cizích“ vyměnilo lákání příchodu mezinárodních koncernů, snaha o zachování čisté rasy je zapomenuta ve prospěch exotiky a pocitu jedinečnosti. Kromě vítězství na Olympiádě „národní“ pomalu vyprchá.

Nacionalistické smýšlení zamíchalo v minulém století velmi výrazně Evropou a hranicemi jejich států stejně tak jako uspořádáním zbytku světa. Drobení velkých státních útvarů na menší se stalo jakýmsi trendem, přičemž jejich rozpad byl zdůvodněn potřebou národní identity a autonomie, naproti tomu tu existovalo několik států, které v rámci opět „národních zájmů“ expandovalo a pohlcovalo státy a národy jiné (koncept Lebensraumu apod.). Nakolik je v současné době možné, aby stát byl národnostně diferenciován a přitom jednotný bez relevantních separatistických snah? Lze takový útvar udržet bez použití jakýchkoliv silových prostředků? Rozpad Sovětského svazu či bývalé Jugoslávie jsou příkladem toho, jak národnostně, etnicky i kulturně různorodé státy je obtížné udržet pohromadě, navíc v případě bývalé Jugoslávie separatistické tendence nekončí ani na úrovni nově-vzniknuvších států. Na rozdíl od národních států tyto mamuté útvary nebyly stmelovány nacionálním smýšlením ale ideologiemi a kultury osobnosti. Zvláštním případem je i poměrně mladý stát Izrael, založený zprvu na náboženských hodnotách. Národnostně pestrými státy jsou například Kanada a Spojené státy americké, které charakterizuje rozdílný přístup v národnostních otázkách. Zatímco ve Spojených státech je snaha o vytvoření transkulturní společnosti, tedy o asimilaci příslušníků různých národů a kultur a jejich transformaci na amerického občana

s americkou kulturou, v Kanadě je zachována tzv. multikulturální společnost, kdy jedincova kulturní i národnostní příslušnost není transformována ale vytváří součást pestré mozaiky kanadské společnosti.

Autor uvažuje o národu jako o pomyslném společenství, což si jako pojem lze vyložit až po přečtení poznámky překladatelky. Myšlenka na národ, jako společenství, v němž se lidé navzájem neznají, nepoznají a jehož teritorium jim také zůstává cizí, je pro mě nová a velmi zajímavá. S Andersonem v mnoha věcech souhlasím, rozšíření tiskařského podnikání a vůbec masové mediální komunikace, dle mého názoru výrazně přispělo k formování národní identity a k pocitu každého člověka, že přísluší k určitému národu. Články Johnsona a Andersona mají však naprosto odlišným pohled na věc. Johnson uvažuje národ, jako něco skutečně existujícího a definuje i předpoklady nutné pro vznik národa. Jedná se o klasickou definici národa jako společenství na určitém území, se stejným jazykem a dlouhou historií, či tradicemi... Oproti tomu Anderson jej považuje za něco pomyslného v tom smyslu, že národ může vzniknout až v momentě, když si každý z jeho příslušníků je schopen představit, že žije v pospolitosti s lidmi, které nikdy neznal... Například podle E. Gellnera pak není národ zdrojem nacionalismu, ale naopak národ vznikl pro potřeby nacionalismu a jen v jeho rámci může být definován. Přes všechny různé názory sociologů a politologů, které se snaží vysvětlit vznik, či charakterizovat pojmy národ a nacionalismus, by bylo zajímavé věnovat se také konkrétním případům vzniku a vývoje národů. Existují společenství, která se nazývají národem, mají zajímavou historii a společný jazyk a přitom nemají své vlastní území (Palestina). Dále národy, které mají společné rysy, získaly i společné území, přesto se na jeho vlastním území vyskytuje menší množství jeho příslušníků, než v jiných státech světa (Izrael). Chování každého společenství (národa) je dle mého názoru velmi specifické a nelze jej kategorizovat a zjednodušovat, dle nějakých univerzálních pravidel. Co se týče vztahu národa a nacionalismu, souhlasím s Gellnerem a myslím si, že národní identita a národ jako pojem, který známe dnes, vznikl pro potřeby nacionalismu a konkrétně pro potřeby politiky.

Johnson's article shows some main aspects of nationalism and gives examples to it. Whether a generalisation like this is useful I am not sure about. Like always you find exceptions from this. Surely the points about the national images are true and it can't be said something about it. But are there really such difficulties especially in Eastern Europe? Where does she get these ideas from? My experiences are, that especially in the former Yugoslav countries the nationalism is stronger then before, maybe caused by now live out the new independence and national feeling. I have never met people being so proud of their nation like former Yugoslavs, beginning in Slovenia and ending in Kosovo (what again is some special case, still belonging to Serbia). Maybe she mixed it up, that for example in countries like Belarus there is not yet the democratic thinking at a high level, but the nationalism for sure. In every state there is at some point fitting their explanation, causing problems or not. But also to me in some industrialized countries the populations are losing their national feeling and just concluding it to issues like sport. In Germany for example, they found out in the last years,

that lots of young people don't know the text of their anthem and even have problems with recognizing the melody. But the case there is that pretending to be proud of Germany is always also getting into danger of being called a Nazi. How this effect is in other countries is out of my knowledge.

Autorův pohled na téma nacionalismu je mi blízký, proto zde vyzdvihnu několik vět se kterými se ztotožňuji nebo mě zaujaly. Je pravda, že po skončení studené války se nacionalismus znova vynořil jako jedno z hlavních témat současné světové politiky stejně jako, že zatímco regionální i globální procesy stále více „vyzývají“ národní státy a teorie o multikulturalismu se stále více dostává do popředí, důkazy ukazují, že politici a společnost se stále obecně ztotožňují národními „pomyslnými společenstvími“.

Za zmínku jistě stojí postřeh, že zatímco v 19. stol. národní jazyky, školní učebnice dějepisu a náboženství formovalo národní představy, na konci 20. stol. to jsou historické odkazy a přidružené historizování a také architektura hraje podobnou roli. Zaujal mě také poznatek o tom, že „válečné pomníky oslavují památku „našich“ mrtvých ne pouze „těch“ obětí války“, což samozřejmě buduje silné nacionalistické citění u spoluobčanů. Nebo to, že ženské tělo bylo používáno jako ztělesnění představ, jako je spravedlnost, rovnoprávnost a svoboda je samo o sobě ironií, neboť obzvláště s příchodem národních států měly ženy k těmto právům nedostatečný přístup.

Národ a nacionalizmus vyzerajú byť v súčasnosti pevnou zložkou spoločnosti, od ktorej sa neutvárajú iba veci verejné na národnej úrovni. Ide často o akúsi nadnárodnú úroveň, kedy sa všetky zložky národa, dnes viac ako kedykoľvek predtým spojené s hranicami štátov porovnávajú v rozličných ukazateľoch. Je menej nezamestnaných Čechov ako Nemcov, bol to práve francúzsky atlét ktorý sa stal v silnej medzinárodnej konkurencii víťazom, ... a takto by som mohol pokračovať až do nekonečna. Je pravdou, že národy sú neustále podporované a tlačené k tomu, aby boli národmi. Nech už si vezmeme ukazatele prírodné, ekonomické, sociálne, kultúrne, environmentálne, či iné, bude v súčasnej dobe všade figurovať teritoriálne nacionalistické označenie ako funkcia tej, či onej zložky.

Jazyk určite zohral jednu z najvýznamnejších úloh pri utváraní národa. Určite by to však nešlo ani bez histórie, často skreslenej tak, aby národné povedomie povzbudzovala a to formou hrdinských osobností. A na tie predsa nemôžeme len tak zabudnúť. A práve preto pre mňa tvorí každodenný výlet do centra Brna takmer rituál pozdravenia prezidenta Masaryka pred školou. Ano, je to krajinný ráz a územie ku ktorému je národ neodlučne pripútaný. Je to to územie, s ktorým je stelesnený a ktoré vytvára do veľkej miery jeho národnú identitu. Ženy neopomínajúc, robí si z nich nacionalizmus nástroj, ktorým sa ďalej propaguje a bez ktorému by nemohol prežiť. To mu však nezabraňuje odsúvať ženské pohlavie na vedľajšiu koľaj.

Národ a nacionalizmus sú naozaj veľmi mladým útvarom. A hoci to v súčasnosti vyzerá, že už tu s ľudským rodom bude naveky, netreba mať zbytočné obavy. Tak ako postupne nacionalizmus nahradil predošlý systém fungovania spoločnosti, tak bude aj on skôr, či neskôr nahradený niečím novým alebo staronovým.

Otázky:

- Co je národ?
- Potřebuje skupina lidí vlastní území k tomu, aby byli považováni za národ?
- Které skupiny obyvatel usilují o vytvoření vlastního státu v současné době?

- Kdy se mluví o počátku nacionalismu?
- Jaké dva kulturní systémy předcházely vzniku nacionalismu?
- Které naše politické strany mají ve svém programu nacionalistická témata?
- Vede současná evropská integrace k zanikání národní identity?
- Jste hrdí na to, že jste Češi?
- Jak mají vnímat svoji národní identitu děti ze smíšených manželství ?
- Je i v dnešní době považována role žen při utváření národa za bezvýznamnou?
- Které události mohou změnit a případně i zcela zrušit pojetí národa jako současného silného politického aspektu?
- Je pojetí národa nezbytné pro formulování demokracie?
- Jak velký vliv má společný jazyk na utváření myšlenky jednoho národa?
- Je stavění pomníků tak důležité. Mění nějak situaci, zda někde nějaký pomník stojí nebo ne?
- Jaký vliv má stále posilující globalizace na národy – budou národy postupně zanikat, nebo naopak jako reakce na globalizaci budou posilovat nacionalistické tendence?
O jak velké společenství lidí musí jít, aby se už mohlo považovat za národ?
Mohou v současnosti ještě vznikat úplně nové národy?
- Globalizace a národní identita
- Měl vstup do EU vliv na národní identitu České republiky?
- Nacionalistická hnutí 21. stol. v Evropě
- Popište změny ve vývoji národní identity v České republice po roce 1989.
- Jakým způsobem narušovaly velmoci národní identitu v kolonizovaných zemích?
- Může existovat občanská společnost bez národní identity?
- Lze ztotožňovat pojmy jako národ, národní identita a nacionalismus – mají stejný vývoj a význam?
- Jak je možné, že národní uvědomění, identita v dnešním globalizovaném světě přetrvává, ba dokonce narůstá.
- Působí na národní identitu obyvatel států Evropy vznik Evropské unie?
- **Jaká je budoucnost nacionalismu ve stále se více propojujícím vyspělém světě?**
- **Není nacionalismus vlastně konkurencí náboženství, či formou náboženství jako víry ve stát?**
- **Je nacionalismus smrtelný?**
- Romové nejsou národ proto, že nemají společné území, národní stát? Nebo je ještě jiný důvod, proč jsou nazýváni komunitou? Jejich společenství ohraničené jistě je (je jasné, kdo je a kdo není Rom; tak alespoň já vnímám „ohraničenost“), pouze nežijí na společném území.

- Jaký význam má kult osobnosti pro tvoření nenárodních států?
- Čím je nahrazena tzv. „národní soudržnost“ v takovém případě?
- Jaké sjednocovací postavení má/měla ideologie či náboženství oproti nacionalismu?
- Bude nacionalismus překonán např. internacionalismem (snahy již byly) v budoucnosti?
- Čím se cítíte být na prvním místě-Čechem, Moravanem, Slezanem....- nebo Čechem jako občanem České republiky?
- Co se vám na prvním místě vybaví při slově „nacionalismus“?
- Jaké formy nacionalismu lze v současném světě pozorovat?
- Is there a lack of nationalism in some modern societies?
- Is it important to keep national identities in the times of the European Union?
- Will it be in future times comparable to nationalism in federal states like for example in Bavaria?
- Why is the national feeling in minority groups stronger than in the majority?
- Will there be a change in the religious communities in the Arabic world, like it was in Europe or is it incomparable with it?
- Was the change from the old forms good or should it have happened in other ways, maybe would there be a possibility of a “Whole World Nation”?
- Jsem jediný, komu se společně se slovem nacionalismus souběžně vybaví extrémní pravicová hnutí?
- Jestli nejsem, tak proč je pro nás nacionalismus synonymem něčeho zlého a nebezpečného?
- Je dnes někde nacionalismus rizikem pro světovou bezpečnost?
- *Predstavujú pamätníky padlých nejakú náhradu za náboženské symboly v dobe, kedy je uznávaný nacionalizmus?*
- *Myslíte si, že v budúcnosti môže nejaký vynález ovplyvniť model spoločnosti tak, ako tomu bolo u kníhtlače?*
- *Je možné, že koniec nacionalizmu bude v budúcnosti znamenať opätovný návrat k náboženskému modelu spoločnosti?*
- *Myslíte si, že EÚ vytvorí z dlhodobého hľadiska podmienky, ktoré do určitej miery potlačia národné nálady v členských štátoch?*
- *Je možné, že po ére nacionalizmu sa vráti nejaká nová éra náboženská?*
- *Kam by sa dostal nacionalizmus, nebyť jeho veľkého významu vo vzdelávacom systéme jednotlivých štátov?*

Otázky – témata pro diskusi v semináři:

Národní identita a globalizace: jaký vliv má globalizace na národní identitu? Povede „macdonaldizace“ a kulturní homogenizace k zániku národní identity? Je možné, aby globalizace nějak posilovala národní identitu?

Role elit při vytváření národní identity. Je národní identita a nacionalismus vědomím a politickou strategií, vycházející z obyčejných lidí („přirozeně“), nebo je produktem elit?

Co znamená adjektivum český/česká? (A jaké jsou typické české vlastnosti?)